

پردیس دین و دانش: تربیت نسل انقلاب

۷ شهریور ۱۴۰۴ ساعت ۲۱:۵۸

شهید بهشتی هدف از تأسیس دبیرستان دین و دانش را چنین بیان کرد: «در آن موقع این طور به ذهنم رسید که برای ساختن کادرها یک واحد نمونه فرهنگی بوجود بیاوریم و در آنجا نوجوان‌ها را آن گونه که فکر می‌کنیم، بسازیم و در قم دبیرستان دین و دانش را به همین منظور تأسیس کردم».

پیش از پیروزی انقلاب اسلامی این تفکر در میان نیروهای انقلابی به وجود آمد که به فکر تأسیس مدارس باشند که به صورت صرف، علوم مدرن را آموزش ندهد و به فکر پرورش افراد نیز باشد. به صورت خاص منظور از پرورش تربیت افرادی بود که بر مبنای مبانی دینی رشد کرده و بتوانند در کنار فراگیری علوم دیندار نیز باشند. علاوه بر این، این افراد بتوانند به عنوان نیروی انسانی در خدمت اهداف انقلابی باشند و هر کجا که لازم بود وارد عمل شوند.

یکی از اشخاصی که از همان ابتدا پای کار آمد و ایجاد چنین مدرسی را به جد دنبال کرد شهید بهشتی بود. در واقع، آیت‌الله سید محمدحسن بهشتی به عنوان یکی از نظریه پردازان انقلاب در پی آن بود که پرورش نیروهایی را دنبال کند که برای انقلاب اسلامی کادر سازی کنند. بر این اساس بود که دبیرستان دین و دانش شکل گرفت و به تدریج گسترش پیدا کرد.

خود شهید بهشتی هدف از تأسیس دبیرستان دین و دانش را چنین بیان کرد: «در آن موقع این طور به ذهنم رسید که برای ساختن کادرها یک واحد نمونه فرهنگی بوجود بیاوریم و در آنجا نوجوان‌ها را آن گونه که فکر می‌کنیم، بسازیم و در قم دبیرستان دین و دانش را به همین منظور تأسیس کردم».^[۱] بر این اساس، تلاش خواهیم کرد در سطور زیر به تأسیس این مدرسه و علل و انگیزه‌های آن پرداخته و ارزیابی کوتاهی از آن داشته باشیم.

آموزش علم و دین به صورت توأمان

سال ۱۳۳۳ش یا ۱۳۳۴ش بود که مدرسه دین و دانش در قم تأسیس شد. این مدرسه را آیت‌الله بهشتی تأسیس کرد و تا سال ۱۳۴۲ش نیز خود ریاست آن را بر عهده داشت. این مدرسه، مرکز مراجعه و تحصیل فرزندان خانواده‌های مذهبی و مومن بود، که به سبب نزدیک بودن منابع درسی آن با دروس و تربیت دینی، به آن روی می‌آوردند و در آن مشغول تحصیل می‌شدند.

همان گونه که پیشتر مطرح شد و از نام مدرسه نیز پیدا است هدف از راه اندازی این مدرسه پیگیری علم و دین به صورت توأمان بود تا افراد در عین آموزش، پرورش صحیحی نیز پیدا کنند و انسان کمال یافته تحویل جامعه اسلامی شود.^[۲]

گفتمان شهید بهشتی بر نقش مؤثر او در انتقال ارزش‌ها و آموزش اصول و آموزه‌های دینی به نسل جوان دهه ۱۳۳۰ش تأکید دارد؛ نسلی که در برابر مظاهر پرزرق و برق حکومت پهلوی و مدرنیسم بی‌مهار آن، نیازمند درکی عمیق و بینشی روشن بود.^[۳] شهید بهشتی با نگاهی آینده‌نگر و برنامه‌ریزی بلندمدت، تلاش کرد پایه‌های فرهنگی نوینی را بنا گذارد که سلامت روحی جامعه

و مبانی اخلاقی و ارزشی را تضمین کند. در همین راستا، هدف از تأسیس دبیرستان «دین و دانش» نیز فراتر از آموزش‌های سطحی و نمره‌محور بود. این مدرسه با رویکردی متفاوت، به تربیت دینی و اخلاقی دانش‌آموزان می‌پرداخت تا آنان دریابند که دین و دانش قابل جمع‌اند و هیچ تضادی میان آن دو وجود ندارد. مهم‌تر از همه، فضای مدرسه به گونه‌ای طراحی شده بود که دانش‌آموز بتواند با مفاهیم دینی آشنا شود و ارتباطی عمیق و درونی با آن‌ها برقرار کند.^[۴] اما هدف از تأسیس مدرسه دین و دانش تنها این نبود و شهید بهشتی اهداف دیگری نیز در سر داشت.

کادرسازی برای جریان انقلابی

هدف دیگری که آیت‌الله بهشتی از تأسیس چنین مدرسه‌ای دنبال می‌کرد کادرسازی برای جریان انقلابی بود. در واقع، مدرسه دین و دانش به نهضت اسلامی کمک می‌کرد تا از میان نیروهای خود افرادی توانمند را برای انقلاب اسلامی بسازد. موضوعی که در سال‌های بعد بهتر دیده شد و در جریان نهضت امام خمینی و انقلاب اسلامی بسیاری از محصلین این مدرسه از سربازان و تاثیرگذاران جریان انقلابی شدند.^[۵]

به عنوان مثال، می‌توان به نقش دانش‌آموزان این مدرسه در جریان قیام ۱۵ خرداد اشاره کرد. در واقع، دانش‌آموزان مدرسه پس از رسیدن خبر حمله رژیم پهلوی به طلاب علوم دینی، به یاری و کمک روحانیون شتافتند و در اتاقی که مشرف بر شبستان شرقی مدرسه بود سنگر گرفتند و از پنجره‌ای که به شبستان باز می‌شد، با مأمورین محمدرضا شاه جنگیدند. ساواک قم همواره درصدد یافتن جوانانی بود که از خارج از مدرسه به یاری روحانیون شتافته بودند، اما هیچگاه در رسیدن به این هدف کامیاب نشد.^[۶]

در واقع، هر نظامی، چه در شرایط مطلوب و چه در وضعیت جایگزین، ناگزیر است نیروهای انسانی متعهد و متخصص خود را تربیت کند. نیرویی که سر بزنگاه و در مواقع حساس بتوان روی آن حساب کرد. از همین رو، شهید دکتر بهشتی با درایتی هوشمندانه اقدام به تأسیس مدارس کرد تا نسل‌هایی پرورش یابند که با درک صحیح از تعالیم اصیل اسلام، در آینده بتوانند به عنوان بازوان توانمند امام و امت، مسئولیت اداره کشور را بر عهده بگیرند و هر کجا که نیاز باشد خدمت کنند.^[۷]

البته شهید بهشتی برای رسیدن به این هدف تنها به تأسیس مدرسه دین و دانش اکتفا نکرد. تأسیس و همکاری در نهادهایی مانند مدرسه حقانی، بنیاد تعاون و رفاه اسلامی، کانون اسلامی دانش‌آموزان و فرهنگیان، مرکز علمی خواهران مسلمان و کانون توحید، نمونه‌هایی برجسته از تلاش در زمینه تربیت نیروی انسانی و فعالیت‌های تشکیلاتی و سیاسی به منظور پایه‌گذاری یک نظام سیاسی به شمار می‌رود.^[۸] به همین دلیل هم بود که در مقطع منتهی به پیروزی انقلاب اسلامی جریان اسلام‌گرا در میان نیروهای سیاسی انقلابی دست بالا را داشت.

در مجموع می‌توان گفت هدف شهید بهشتی در ایجاد مدرسه دین و دانش در دو محور خلاصه می‌شود. از یک طرف او درصدد انسان‌سازی و پرورش افرادی کمال‌یافته بر محور و مبانی اندیشه اسلام و مذهب تشیع بود. از سوی دیگر ایشان به دنبال نهادسازی و کادرسازی برای انقلاب اسلامی بود. انقلابی که هنوز در مراحل ابتدایی بود و نیاز به نیروی انسانی را به شدت احساس می‌کرد. شهید بهشتی با برنامه‌ریزی دقیق، هدایت فعال و نظارتی همه‌جانبه، زمینه‌ای را فراهم کرد که تربیت نسل آینده انقلاب در بستر تلفیق علم و دین صورت گیرد؛ نسلی که بعدها به عنوان مدیران و مسئولان نظام اسلامی نقش‌آفرینی کردند. حاصل این تلاش‌ها، زنجیره‌ای از تأسیس مدارس، تدوین برنامه‌های آموزشی نوین در کنار بهره‌گیری از منابع اصیل اسلامی و پرورش دانش‌آموزانی بود که بر پایه بینش دینی و علمی تربیت می‌شدند.

[۱] مهناز میزبانی، شیفته خدمت: نگاهی به زندگی شهید بهشتی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۰، ص ۴۹.

[۲] علی قائمی، یادنامه یا نگاهی به زندگی و گزیده افکار شهید مظلوم آیت‌الله بهشتی، قم، انتشارات شفق، بی‌تا، ص ۴۱.

[۳] شهید بهشتی و آموزش و پرورش، به سفارش بنیاد نشر آثار و اندیشه‌های شهید آیت‌الله دکتر بهشتی، تهران، مدرسه، ۱۳۸۷، ص ۴۱.

[۴] غلامعلی رجایی، سیره شهید بهشتی، تهران، بنیاد شهید انقلاب اسلامی، نشر شاهد، ۱۳۸۱، ص ۴۳۱.

[۵] مهناز میزبانی، پیشین

[۶] همان

[۷] سیدحسین شفیعی دارابی، بررسی مبانی فکری آیت‌الله دکتر بهشتی، تهران، بقعه، ۱۳۷۷، ص ۱۶۶.

[۸] علی کردی، زندگی مبارزات شهید آیت‌الله بهشتی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۵، ص ۶۳-۵۸.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۵۰۱۸۳/پرديس-دانش-دين-پرديس>